Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,
Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 23 октябрь, 1973 шу. ● № 127 (5388). Мах 2 кеп.

Промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе мехка индустриальни низ дIахо дегIабоалабари чIоагIбари духьа! Керда мощноста сихаIа караерзаелга, технически прогресс сихъелга вIашtIехьдаккха!

Никъ шерагIа ле кердача техниканеи прогрессивни технологенеи!

(Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революцие 56 шу дизарга дальча ТIахьехамаш тIара).

Л. И. БРЕЖНЕВЕН
А. А. ГРОМЫКОН
Г. КИССИНДЖЕРАЦА
ХИННА КЪАМАЛ

20 октябре Кремле США пачхьалкхан секретараца, къаман кхерамзлен деношта президента помощник волча Г. Киссинджераца дIахо къамалаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневен КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кIоча мехкашпарча тIулакхиг министра А. А. Громыкон. Цар дийцар Гаргарча Малхбоалеиерча тIулакхашца дувзаденна дока дешаш.

Къамал деча дакъа лоацаш бу: советски оагIонгахьара — США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, МИД коллеге член Г. М. Корниенко; американски оагIонгахьара — США пачхьалкхана секретара заместитель Дж. Сиско. КIайча цIен бехкгохкаме бохлло Х. Сонненфельзт, Госдепартамента бехкгохкаме бохлой У. Лорд, А. Атертон.

* * *

21 октябре Кремле США пачхьалкхан секретараца, къаман кхерамзлен деношта президента помощник волча Г. Киссинджераца дIахо къамалаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневен КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кIоча мехкашпарча тIулакхиг министра А. А. Громыкон.

Массе оагIорахьара дийнар Гаргарча Малхбоалеие хIанз латта хьаи цу районе машар оттабе йиш суртIола наьхьашт.

Къамаьлаш деча кIоча лаьцна лаьцар: советски оагIонгахьара—СССР кIоча мехкашпарча тIулакхиг министра хьалхара заместителя В. В. Кузнецова, США-рча СССР посола А. Ф. Добрынина, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника А. М. Александрова, СССР МИД коллеге члена Г. М. Корниенко; американски оагIонгахьара — пачхьалкхан секретара помощника Дж. Сиско. КIайча цIени Пачхьалкхан департаменти бехкгохкаме бохлошна Х. Сонненфельзта, У. Лорда, А. Атертона, У. Хайлэнда.

ОКТЯБРА ЦIЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

ЯЛАТ—ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Сухулбаь гуйре чуэрзае гIерташ боахх республика кIанкара бохлой. Къаьстта сихденнад тьаж-кIаш дугеи чуэнара балхаш.

Механизаторий хьинар айъаьл дика хьийкъача ялато. Дукхача звеноша, бригадаша хIанзле ялат чуэнара дера планаш кхочашъ-чьй Царех я, часала, «Джалка» совхозера Сандов Бауде бригада, «Лермонтовский» совхозера Матаев Берса, Чагаев Имрана. Залаев Лечий звенош. Планал совгIа дола ялат пачхьалкхаиена пIачудуш ба уж хIанз.

Сихденнад балхаш колдхойнн совхозайн хьатташ а, Джалга дола ялат Даьхен амбарашка дIакхъь цигара. IхьадолчА боахамаша хIанзле кхочашъьяь хьажкIаш боахам ялар. Царех юкъе я Гудермесски районе ялхьхъаьчу кIезнгаIа я Гудермесски, Надтеречнн, Назрановски районашка укх шера йоаккха шурра. Геттара во да октябрь бетта хьалхарча 15 дийнахь Ачхой-Мартаноьски, Гроэненски, Сунженски, Урус-Мартаноьски, Шалинскн районашка йоаккха шура лаьIлуш хилар. Уж кхочамбоапарашн нийсдолийташ дола гIалаташ хьагуча а доахаш хотардаца деза хьайбаш дегадеараша, спецналисташа, куглалхоша.

16 октябрь тIаьхьочаш республике шура яккхарах йола.

СВОДКА
(план проценташа)

1. Ачхой-Мартановскн	97
2. Веденскн	195
3. Гроэненскн	84
4. Гудермесскн	88
5. Малгобекскн	92
6. Надтеречнн	87
7. Назрановскн	85
8. Наурскн	96
9. Ножай-Юртовскн	219
10. Советскн	143
11. Сунженскн	85
12. Урус-Мартановскн	89
13. Шалинскн	86
14. Шелковской	89
г. Грозный	137
Республике гIолла	88
Дlаьлаьча дена	73
16 октябрь тIаьхьочаш хиннар	73

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ДЕКХАРАШ

Пачхьалкхенга духх, шура, фуаш, тха дохкара вйс бетта плаи тIекхочаш а яь дIаьхо шера планаш иозш тIаийца социалистически декхараши хапаI хьажа кхочашъяра бIррига низ тIабахийта къаьстта ба республика хьайбаш желадераш.

Хьинаре къаьхийга хIанзле кхочашъяьш цар пачхьалкхенга тха дохкара шера план, гарга ба пачхьалкхенга фуаш дохкара шера план кхочашъе а. Хьаьта духх, шура дIадахача 16 октябрь тIаьхьочаш ехначул 5 процент духкаргIа ехкай паччхьалкхенга укх шера 16 октябрь тIаьхьочаш.

Республика хьайбаш желадераш-та юкъе яьржача яхье хьалха ба Ачхой-Мартановскн, Наурскн, Шелковской районашкара къаьстгамхой. Укх шера 16 октябрь тIаьхочаш яьккха гIуьра дIадаьлаш шера ду хана яьккхачунца нийсйача Ачхой-Мартановскн районе—16 процент, Наурскн районе — 12 процент, Шелковской — 5 процент духкаргIа я.

Цхьаьнакъа республика дукхача фермашка хIанз а кIезнга лаьцна яь хьайбаш продукци алсамъяккха торо душ болча резервааех. Иштта, Iаьлама хьаьлаш дIадаьхача шера хинначарел укх шера дукхха дикагIа хиннадале а дIадаьхача шера бIаьккхачу кIезнгаIа я Гудермесскн, Надтеречнн, Назрановски районашка укх шера йоаккха шурра. Геттара во да октябрь бетта хьалхарча 15 дийнахь Ачхой-Мартаноьски, Гроэненски, Сунженски, Урус-Мартаноьски, Шалинскн районашка йоаккха шура лаьIлуш хилар. Уж кхоачамбоапарашн нийсдолийташ дола гIалаташ хьагуча а доахаш хотардаца деза хьайбаш желадераша, спецналисташа, куглалхоша.

16 октябрь тIаьхьочаш республике шура яккхарах йола.

СВОДКА
(план проценташа)

1. Ачхой-Мартановскн	97
2. Веденскн	195
3. Гроэненскн	84
4. Гудермесскн	88
5. Малгобекскн	92
6. Надтеречнн	87
7. Назрановскн	85
8. Наурскн	96
9. Ножай-Юртовскн	219
10. Советскн	143
11. Сунженскн	85
12. Урус-Мартановскн	89
13. Шалинскн	86
14. Шелковской	89
г. Грозный	137
Республике гIолла	88
Дlаьлаьча дена	73
16 октябрь тIаьхьочаш хиннар	73

ИТТ БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

* * *

Ййслагlча пятилетка кхоалагlча, хоадамбена шера плани тIаийца социалистически декхараши хапаI хьалха кхоачашпара тIагIерта къаьсам лоаттабеи йолча СССР 50 шу дизарга цIерагIча Грозненски химически комбината дукхаача цехий, производствай коллективаш сийленна накъайога-гIа Октября 56 шу дузача деза-на цIейна. Царна юкъе хьалха даттачарех я полиэтилен арахепа-ча производства коллектив. Товарни продукци арахецара итт бетта план 18-на октябре кхочашъяьш ло. Ер бутт бовлечьа тIабоагIаича бетта чотах арахецаргIа 400 кзар сома маьха тIехдика полиэтилен. Иштта дика къаьхьегара тIом баьккхаб цо полиэтилен арахецара схема эргаяккхарах. къаьхьега-на оасарле лаккхара тIерзаяь массеех мероприяти чакъьяккха-рах.

Къаьстта дика къаьхьегарца бедгалъяьна я цу производствана чуйоагIа Коаьов Юрий, Чингариев Заннда-мерге латтача цехий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьш товарни продукци арахецара итт бетта задаяк. Массаза технологически режим инйеа а лелаеш хьинаре къаьхьегаш хиларца белгалбаьина ба аппаратчикаш Ю. Сухоруков, Ш. А. Ахмурзаев, Г. Г. Ширяев, кIы дукхха бараш а.

А. НАЗАРОВА.
Грозненски химически комбината планови отдела экономист.

КХАЬ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Доккхийн бехкгохкамен декхараш хьалхашка латт ййслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбена шера «Чеэнгеьсстрой» треста ГIишлохкошта. Уж хапаI хьалха кхоачашдара, Сийлахьйоккхача Октябрьски революцие 56 шу дузача цIейна сийленна накъайога-гIа йьхаI дар. Цунга хьежжа дика да треста гIишлохкоша доаха кхьаьгIага толамаш а. Вай республикерча гIишлоньеча организацеишта юкъе меттел Ерриягсоюзни социалистически яхье а цахаллаш хьалха латташ хьабоагIа уж.

Гешоадраздагlча гIишлой-монтажни балхаш дара пятилетка хьалхарча кхаь шера план II-ча октябре толаме кхоачашъяьй треста коллективо. Ер шу чакхдалалелха пятилетка дизлагIча шера потах цо чакхдоахаргIа кхо миллион гарга сома маьха гIишлой-монтажни балхаш. Кхы а дикагIа да треста гIишлохкоша шоай инзаша гIишлоп хьалъяра дахьсера производственни хьокхамаш. ГIишлой-монтажни балхаш дара кхаь шера план II-ча октябрь кхоачаш 107,9 процент кхоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа хIанзелеьца цар чакхдахьад ши миллионн 200 эзарн совгIа сом мах бола гIишлок балхаш. ХIаьта укх юкейисача хьана хьалхахьара дера пятилетка социалистически яхье хьалха латт Бархударов Игорь Григорьевич, Висантов Мурат Сакаевич кертт латтача №№ 920, 921 йолча дIаьхьа ледача механизированни колонний коллективаш Напахаев Алаш Нанахаевича кхуглалдеча ГIМК-557 ГIишлохкойн. Гешопрадгlеи шоай инзаеи гIишлой-монтажни балхаш дара пятилетка хьалхарча кхаь шера задани хIанчул массеех бутт хьалха кхоачашъяьй цар. Шоай кхьаьга-на толамаш цу гIишлоньеча организацией гIишлохкоша хетаду Октября дезача цIейна.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БОЛГАРО-СОВЕТСКИ ВОШАЛАХ ДОЛА ФИЛЬМ

СОФИЯ. 22 октябрь. (ТАСС). Болгаре экранаш тIа дьлнад «Болгаре Хьалха Республика Туркала» яха, бе-бе бесаш дола полномоетварна фильм. Укх шера совгIорге НРБ-е ваха хиначу КПСС ЦК Генеральни секретара новьсоста Л. И. Брежнева дотта-гIала визита хетадь да фильм Болгаре Хьалха Республика кинолокотменташа кхьаьта хьаьхьох Советски Союзен Болгарен вежаряша долча шин мехка хьажьай дотта-гIалеи цьоагIони маиифе-сташ.

Фильма коии, Советски Союза совгIат деш, НРБ-ерча СССР посольстваи дIаденнад.

Гаргарча Малхбоаленера тIом

Лира тIом соцаш бац сийлахь фронта центральни участке. Шина а оагIорахьара цига дакъа лоап боккхача танкони механизированни бIуьо а артиллере а.

Каире хьаккайкадаьй, египетски бIуьо Къаьхьа Iэмий районе Сумием канала малхбузехьарча бера-да тIа яьлнаъь моастагIий бIуьй йоккхача группаца дIахо лира тIом баь хилар.

Кхыча мехкий информацинонни агентстваца деча тешаагIа, канала малхбузехьарча бердах чакхьяккхача израильски бIуьи Исманле къулбелъарча египетски ыьсача районе территорех кIезнгдукха чубаза яIаштIехьадьеьад.

Египта ВВС-о этажа яьй фронта тайп-тайларча участкашка гулбенначу израильски бIуьа, цига сеггала тIом баьь. Чуяйтай израильски 3 самолет.

Кепайбоазоп тIа араьякхчаД Израилагахьа а баьина лаггаш бола екхыча мехий добровольцаш царгара доала ауламаш а тIехьа чуоттабабргаш доахIоргIлларах АРЕ правительства ъь решени.

Ерригача сирийско-израильски фронта шорала1,селхан бIарчча-да дийнахь дIахо дира тIом баьь танкашен артиллерен.

Сирийски тIема командоване хоама тIа белгалдоаккх, сирийски артиллере моастагIий бIу чугулбенача районан цун командани пункташтен йоккхий тоаш чуйаш чуйяйтта хилар. Йохьяьй 5 артиллерийски батарея, хIалакъьяьй массеех тIема машине. Сирийски бIуьй хьаьькхкой моастагIу-чун 3 ракетин пусковой-установка.

Сирена юкерча форда тIа тIом хиннаб израильски тIема катерашгеи САР-а форда йистерча оборона низшитеп юкъе. САР-я тIема командование вивало хьа-кхайкадьяьох, израильтяний ши катер хIалакадьяь.

Сирийски фронте хьаькхьалча ворданскин ираккски бIуьо тIом бу израильтянната дуъьала. Сирийски бIуьа яхьана моастагIун позицеита наступлени яьй цар фронта кхьабседерчеп центральни участкашка.

Лиьана къулбелъарча мырша ных бахача юртатта кIы тIа я йоккхий топаш чуетташ я израильски артиллерх. Сийсара израильтянаца йоккхий топаш чуйяйтта Аин-Ибли, Ярунн яхача юртатта, масселх цIа дохадьяь, чоманаш яь нах ба.

(ТАСС, 20 октябрь).

* * *

Селхан бIарччача дийнахьен тадан Iуйрийна тIом соцабарах йола решени тIаоцалеп тIом даьттаб лаьттан тIарча египетски бIуьеи израильски бIуьеи юкъе Синайски ахгIайрен тIеи Сузцки каиала малхбузехьарча берда тIеи, Деверсуара районе.

Египетски тIема командоване хоам бир, египетски бIуьо массеех контрататка я яь, Сузцки каиала малхболеьарча оагIорахьара кIы а массеех район израильски бIуьнгара хьаькхьа хIдарах.

Селхан баьча тIеи тIа хIалакъьяь моастагIуи 70 танк, 40 бронеташин, 13 самолет, 12 вертолет. Египетски ВВС-а 4 самолет яйнай.

Сирийско - израильски фронте тIоагIга тIом баьь Джебель-эш-Шейхе (Хермон) районе. Цу районе 6 октябре хьаькькха хинца а сирийски бIуьга йола а опорни пункт дIаьккхар духьа воздушни десант йоссае гIерта хиннай израильски командованин Израильски десант хIалакъьяь.

(ТАСС, 22 октябрь).

КЪАХЬЕГАМА КАРАГIДАЬННАРАШ

СССР ПРОМЫШЛЕННОСТО 1973 ШЕРА ИЙС БЕТТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН ХХОАЧА ШЬАРА ИТОГЕХ

Промышленноста болхлой, 1973 шера — ййслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбена шера план хапаI хьалха кхоачашъяр духьа шера йоаржаяь, къаьстгама кердача толамашца пайъьаболх Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцие 56 шу дизара, йоах СССР Министрий Советерга Центральни статистически управленне хоаам тIа. Ййс бетта план тIехкхочашъяьй продукцена реализаци яраи цун лоарIхIамегIара тайпан къаьдарш. Дlаьлаьча шера цу хIанналца яьчунца ийсйича 7,3 процент дукхагIа къаьяь промышленнаи продукци. Къаьхьегама оасарле 5,8 процент лакъъенна. Къаьхьегама оасарле лакъъара чотах 82 процент духкагIа хьаьяь продукци.

1972 шера ййс бетгача ийсйича промышленноста къаьстгахьтгуча доакъьоца духкагIа хьаьяь продукци: электроэнергетика—6 процент, доагора промышленность — 6 процент, Гаьржеи сийрлеи бесаш дола металлурги—6 процент химически мехкаяьстта химически промышленность — 11 процент, машиностроени металлообработкеи — 13 процент. хьун, хьу чакхйоахача, деллюлозно - кьаьлта промышленность — 5 процент, гIишлой материалий промышленность — 8 процент, ййгз промышленность — 4 процент, кхачан промышленность — 3 процент. Культурно - бытовой боохамеи гIулаккхаига лаьрхIа тоараш 11 процент дукхагIа хьаьлу.

Ййс бетта план тIекхочаначьяьй ерригача общесоюзни союзно - республикански промышленни министерстваца а ерригача союзни республикаца а.

Дlадаха шера цу хIанаца ийсйича дукхагIа хьаьяь: электроэнерги — 37 миллиард киловатт - сахьат, меккдахьта — 18 миллион тонн, газ — 10 миллиард кубически метр, кIор — 9 миллион тонн, болат — 4,2 миллион тонн, болата турбаш — 87 миллион метр, минеральни удобреиеш — 4,9 миллион тонн (условни единицанца лоарIхIап), синтетически кIуннашн пластически массаш — 213 эзар тонн, химически хьаеий — 62 эзар тонн, автопокрышкаш — 2,7 миллион.

Отчет луча юкъагIа дукхагIа хьаьяь: приборан, автоматизаце средствап, цар запасной оатхалаш — 299 миллион сома маьха, автомобилаш — 177 эзар, цу дакъе легковой ярай 145 эзар, автомобилий запасной оатхалаш — 79 миллион сома маьха, трактораш —19 эзар, цар запасной оатхалаш —, 59 миллион сома маьха, юртбоахама машинаш — 257 миллион сома маьха, цар запасной оатхалаш 23 миллион сома маьха кхьаьт — 228 эзар тонн, цемент — 4 — миллион тонн.

ДукхагIа хьаьу сийрлеи бесаш долеи нагтахь мара ца хулеи металлаш, меккдахьта химеи меккдахьта чакхдоахаш арахецеи, продукце дукхха кхьюола тайпан.

ДукхагIа хьаьу хаьха яца товараш: кIадам — 221 миллион квадратни метр, тийга яь хIамаш — 124 миллион сома маьха, ххачанга йоа чкъьяран продукци — 267 миллион сома маьха, бежана дьлта — 130 эзар тонн, нахча — 43 эзар тонн, кондитерски товараш — 145 эзар тонн, нигале пхьегIаш — 62 миллион, сортовой пхьегIаш — 29 миллион сома маьха. телевизораш — 297 эзар, мIад йоаха синтетически средстваш — 55 эзар тонн.

Бlарчча хьайбача промышленноста ийс бетта план кхоачашъяьлле а, цхьайоача предприятеша кхоачашъяьяь продукцена реализаци яра, къаьдегама оасарле лакъъара, тухъаш Iоаларга отталь заданеш, кхоачамбоапараш да производственни моцностех, балха ханах, бедалах пайда эцара дакъе; массанаьха а Iалам дан ошпача ассортименте а лика а изделеи архацецига. Кхоачашъяьяь Iаьржача металлий кийча прокат, каустически сода, турбинаш, меккдахьта аппаратура, химически оборудовани, цар запасной оатхалаш, ялат чуэцеи коэртолаш чуэцеи комбайнаш, гIирсанца йода хьт, целлюлоза, картой, гIирсаи Iога йоаа кирпичик, кофадта Iогта книгаш, пазата Хlаваш, телата кога гIирс, барахьаш чуэта машинаш, электроприемлесосаш, цIьацайпола яхы тайпа тIаваш хьаяра план.

Iилма- тохкама, проектни, конструкторски организацеиеи промышленни предприятееи болх бебе Iилма дIахо деIадолаларга а керда технике хьалха лаьта технологии производствана юкъекхьхьара а.

Хьаде Iомадаь а арахецаа долладь а изделей 2000 совгIа кердa тайпа да. Царна юкъе — 500 метаватт низ бола Iанара кондиционнй турбина: хIаране 300 тонн низ болаш йола конвертораш; числовой программни управлени тIа а латташ металл тедача станокий керда моделаш; тIех нийса болл — бу токарно - револьверни автоматаш; яьх мугларгаца шекара свежла чуэца комплекс; электротехнически оборудование цIьалоа тайпанан меккдахьтен газ дола йоаха промышленноста оборудовани. дIахо механизацин автоматизацин ыай производственна, промышленни предприятеша производства технологически процессаита управлени ю автоматизированни система хьаьяь. Пуица цIьаьна цхьайоача министерстваи предприятеешна кхоачашъяьяь Iилма - тохкама балхан дареи Iнйманеи техникаиеи карагIдьяьнараш производственна юкъекхьхьареи дан.

Тоьденнад предприятей балха технико - экономически хьокхамаш. Электростанцешка дIахохийтача доагора удельни боарам 1,4 процент лоьденнад. Кlор боахача шахташка болх бечча забоера деннеи бийсанеи юкъера лаьрхIача боаккха кIор 8 процент дукхагIа хиннаб. Iаьржача металлургера доменни пийшкий мукъача чоаьнах пайда эцяла 1,4 процент тоьденнад, цIьан кхуврча чура деннеи бийсанеи юкъера лаьрхIача доаккха болат 3 процент дукхагIа хиннад. конвертора цхьа тоин чухоошача чен чура лоалаеш хьадоаккха болат 1,4 процент дукхагIа хиннад. Цементни промышленноста кхестача пийшкана сахьата бечча балха оасарле—4 процент, хьаьрача бечча балха оасарле — 2 процент лакъъеннай. Текстильни промышленноста предприятеика балха оасарле лакъъеннай тай хьтъзачеи кIадан деченн оборудовани.

План кхоачашъяьй промышленни продукци хьаьрга бодача малхан пайда баран. Дlадаха шера тхх хьанаца пийбоача промышленностера пайда 12 процент дукхагIа хиннаб.

Г. КИССИНДЖЕР МОСКВЕРА ДIАВАХАР

22 октябре Москверга дIавахар США паччахьалкхен секретарь, къаман кхерамзлен деношта президента помощник волга Г. Киссинджер.

США-н СССР-ен паччахьалкхений байракхашца егачу Внуковски аэродроме Г. Киссинджер наьхьа-воаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кIоча мехкашпарча тIулакхдий министра А. А. Громыко. СССР кIоча мехкашпарча тIулакхдий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, СССР МИД коллеге членаш Г. М. Корниенко, М. Д. Сытенко.

Наьхьаоаккхаш хиннараша юкъе вар США тIулакхзата СССР-е ханна тешам бенна вола А. Дабс.

Г. Киссинджераца дIахьна Москверга дIабахар цунна улубьаьна баьхка официальни наг.

Журналистий хаттараша жоп луш, Г. Киссинджера хьакхайкапар, Москве хиина къамаьлаш беркате хилар. дIахо хьаьр ю, шина хетачох, 22 октябре ООН Кхерамзлен Совето тIаийца резолюце Гаргарча Малхбоалеиера тIулакхаш дергдадараца воаккхата дергда.

(ТАСС).

ООН КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТА РЕШЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 22 октябрь. (ТАСС). Селхан сарралъа уклаа хьайайлай СССР-ен США-ца дехаргIа Гаргарча Малхбоалеиера хьал дувцара гулъяь ООН Кхерамзлен Совета заседани.

Кхерамзлен Советага ювцийта СССР-ен США-и цIеранга дIаяьнай резолюце укх тайпара проект: Кхерамзлен Совета 1. Т I а х ь е х хIанзарга тIом тIа дакъа лоапача дерригача мехкаша массе тайпара дов соцадара а, хIаьта иштта массе меттера тIом, ер решени тIайпаяча тIехьаьгIа денз 12 сахьата тIех ха ца йоалийташ, сов четка, хIанз цоаш лоапача познешка бIу бута а буташ, сопабара а.

2 Т I а х ь е х дешаца хьашт долаш йолча ерригача оагIош тIом сацийтачул тIехьаьгIа сов чехка Кхерамзлен Совета 242-гIа резолюци цун массадолча лоакъошка практически кхочашъе йолаклара;

3. С о ц а м б у сов чехка а тIом соца ма бинге а дешаца хьашт долаш йолча оагIошта юкъе, боагIача тайпара нийса тIахьожам а лоаттабеш. Гаргарча Малхбоалеие нийсхоийеи чIоагIеи машар оттабара тIаерзаяь переговораш дIайолаве.

СССР-ен США-я делегацешца дIачуеина резолюце проект ООН-а Кхерамзлен Совето йийлачул тIехьаьгIа 14 голосо къаьбалъяьй.

КНР вакало дакъа лаьцадаг голосовани еца.

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАКХАШЦА — ЛИРА КЪОВСАМ!

КЕРДАГА ТАЙПАРА БАХА ЮМАБЕ НАХ

Вай республике ды баржарах дола къамаьл юкъедаьлларча хина даггдог сона тховй юртарчу цхьаьолча дешархошка, ьлча а цар даьшка къайлагIа ияха пиг-мош. Из дерриге а шиг аргI-аргIаргIа дувша йоллергда вай. Шу цу хьалхагIа цхьан классе дыша дуьхьалара пропагаида ешар бер со. Мохк ьлгачул тIехьагIа дараш, цудухьа бераша чIоагIа чIла тIаяхийта ладдьагIар аз дувлачуна. Цхьаьбакъа, мохк агарбой-ешай хьалхха-гIе а та йиш йоллаш дац дьина аз ьлча, тIехьашкахьарча мугIарашка дагIача бераша юкъера хьалхагIа цхьан кIаьнк кулг урга-гIа а лаха-гIа ьлар: ткх дешнош-ка тоайинга денача пиъсмо тIе дувцар-м кхыдар да. Берий а, ишта са а чIоагIга безам хилар из къайлагIара пиъсмо дешн, цудухьа из тхьалхьыгIа сийхар из кIаьнкагара. Ишта, массеех минот ьлча, цу пиъсмо тIара тоайинг дар оаха: «Вена хинназволч Алгахьта цай лаьцта эгIазза тоIагIалхаьлг цар дин яхар ца дарах пхьаьона обычеш дIакхоссарах. Из долла хIама сийлахьара кхоначоча хIинад сийнна форда йисте ламаз ыаш воаллачу хана. Нагахь сайна вай дIаха а ишта хуле, цо веза хиннаволчо, доккхий балаш IогIадолхалларгда лаьттан тIа, мохк ага гарлу. Из долла хIама да хилийта йиш и ер пхьоашца иш экземплярагIа хьатIа а ялаьь, кхо ди далалелкъа из цоай гергагIеч боьлчеч пхьоашца

АГРОНОМА ХЬОАЛ

ОЧЕРК

Цхьан дийнахь геттара кхаламийна, са ййдолна дар Назранозкин районо «Назранозкий» совхозо керттера агрономо Гагиев Муса. Черсашхьара дена письмо йоллар суна киса. Из дайтар вар ткъе шу хьолла Муса юхъханца агрономан болх бе волавеннача - хана Казахстане «Цие ахархо» колхозо хинна председатель Гонц Иван Карлович. Цие волча хьошалла векар цо Муса письмо тІа.

...Прохладненски районе діахьуьча Мусай къавна доттагІ вахаш йолча юрт лохаш духха лела дезанзар тха. Наьхьа йисте доахан доаждеш йоаллача цІкан бежа Іуно шиЙ йіаьха тІаІЖ Іохьехаш оаха лелаЧе «Пеленой» йайча юрта боКъонца дола карт диллар тхона.

...Гола а теха башІапарча коснаІарантга хьаллашка сецйр тха ши бІаь километр хиллала нижкъ баь йІохьхенна «газик».

Духха баьккар Мусан Иван Карлович марХІа а хьаьрча. «Ишшта шин сагагара, шин деза.тгара дІадолаьу-кх интернационализм дІайха аошал, къамашта юкъера доттагІаш» яьлар латт со са-сайца уйла еш.

— Бекх ма баккхалахь, — яхаш шиЙ доккхачу кулгашца бІаргех хиЙ дІадоах Иван Карлович.

...Бийса кІоарггенай. Шоашта Іодетта чаь пелаш а дицденна багІа доттагІийй Газахстане шоашца цхьанна болх бан колхоз дагаеха.

— Хіанз миштай-хьоГІ на? — эсар.

—О-о-а. цеи варгвар хьо хіанз цига вахача. Уратгіаха башха дика цІеча кирпишкех детта цІенош. гьашаша кхаьла пашхъаш. Ниц беннаб ваЙ «Цієча ахархочугІа. Шу чемлюе хуьна пайда бир колхозо ужх шера со цигара пенсе воцаш

Тіаккха. дІадахь денош лага а дехь доккха са дахьхар Иван Карлович»:

— Тишьенича мотгигашта чІелалгаш гайхха коч-хьаЙ дуьхіи сагІ тургіаш къона хіанз аЙ кхоьхоь.

— Тіаккха дагадоагІий хьона, Иван Карлович кхы чубига мотгиг з йоаш.ш іайка шоай цІаріа колхочхошца собани яь?

— Миша дагадагІий? — Хіанз хьажа хьо. Культура Цію санна йоккха а тІигача кхоьхоь правленче контора

Тіемо наьха низ, рузжка діаІайдэ хала шераш лар уж. Цу хання вера цу колхозе болх бе агрономий курсаш яьха Іламсар Гагиев Мусо.

— Цо йолча агрономан де хьожавахь со, — но аьча, хіанз дайра хьона юхе дисар а. аьча санна йитъко йІаьха шок техар председателга «Нах дьоЙе нар дог яйне чи оорцІйбаш цІелш детта цьа бугІа мо саг ма вий сона весара-м Уххоь фу пайда баргба, хьан ши ухъан «Іяйма?». йоаллар шо-шиЙна готтаж хьуьжача Иван Карловна. Хаьар дун шиЙна хьалхажка эттар мел цІоаріа саг ва.

Ше балха діаэттача хьалхарча дийнахь аьха дадача кхашка вахар Муса бел бе а сала. Духха дийлар яь йІаьха хьажа бен Іетташ. гора уьтташ кулгашца лаьтта хьалтуьсаш. Тіаккха председатель волча вахар: — Оли аьха лаьтта пайдана лаш. — Мусас аьлча, юхьтІара хуьшьвелар председатель.

— Райконе яхьяйта аз кийчьыь сводкашца хіанз Іа дувцарн! — аьина кхохка а венна. Іларш аьина истола тІа Іотехар цо шиЙ бе яьлча тишна папка.

Председатель эгІазвахалга ша гуш санна:

— Юха яха деза. тІехйта аьхад, — аьлар агронома сих в ца цу лиъ, тІехьашка вала ца лаьрхіача оазаца.

Ши ди дьккхар механизатораша шоаш ъьхьа аьха лаьтта юха оаъаш, махъаш доахаш. Йовнзар яь хаьа. Райопе аланар ну шера ну колхозе хьийкъар мо кІа.

— Хьо діаэахачуп тІехьаІга аннначе агронома чІоаІга тІехдийттар аз Іа цкъа дьар.

— Фу дар из? — яхаш вел Муса.

— Дегі эгар са сон чІоаІга кхераенна аьина ресд а венна діадолаларр Иван Карлович.

Да а дар цу хана Мусас дьар кхераелча а хІама доЙаш гІуларх. КПСС райкомо массайочча колхозашка доам бир: фунаьх ше лаьрхіа ца хилар, ух дебадара база па хилар. Цудухьа дулх ласамдакхха района жа леладеРашта йоархІаме цхьа торо мара йисаш,—Хіара жийна тІехьа маМогта дуккхагІа Іоахарий хьалхедар.

Хіанз тха районе хіара бІаь жийна тІехьа юхьера лаьрхіача 95—105 Іьхьар хьалкебу. ІхьбаЬакъда дикагІболча жа Іуша из цифра 130—150-га дІаихоачоаю. Хіьата района кхыча жа Іуша хьалхалаттача жа Іуй балха опыт карааерайоре кхеду Іоахарий дукха дуккагІа хуррдар. Ишта. нахьа санна хіара бІаь жийна тІехьа хьалкхеду Іоахарий 120-га дІаихоачадоре районе хіанз кхебечуп совгІа 15 эзар Іьхьар хуррбар, хіьата дулх — 400 тонн дуккагІа доаккхардар.

Ух тІехьарча терашка районо ишшлуш латтаю коарголий хьукъаманца шоабахьий наьсарг ой. Цу совещане а йоаьар: цхьа да яр Аібогачеев Артагіа гектара тІера 240—280 центнер коарголаш чуийлача саг пен ца воалаш. Бекъда, ух. тІехьарча массеех шера цун звенона пиятъка 150 пентнерага мара дІаьхоачалаш из хьубкъам. Малагі да бахьан, тишлуп доагІа-ьоГІ лаьтташ? Лаьтташ бехке дац, йоахар специалисташа. Бахьан — вайна коартолий фу хьалкхедв а Іалашде а ца ховлга де.

Коартол — сиха къалуш культура я. Шин шера хьукъаллапа мара ша хилаш цун. Цудухьа хІара шера къонъе еза из. Бакъда, ну гІуларха къаЬле хоаш духха бац кхьметтел йоккха опыт йолча агрономанта юкъе а. Тіаккха тамаш йиЙ иззал коартолий къаЬле йовза саг ийсйелча Мусайна Иван Карлович чу минутшка вишалар?

— Кхай тІа возагІий хьо соца?, — аьлар Мусайга Григорий Максимовича.

— Дьара возагІа, — аьина сиха хоп делар Муса.

ТАМАШИНА сурт дар тхона кхай тІа бІаргадайнар. Совхозе коартолаш чуийла йьина денош дар уж.

— Из ІІара лар фу кха да? — хет оаха Григорий Максимовича, машина корех ара а тхежаш.

— Сих ма ле, шига долхаиЙ ваЙ, яхаш, вел Іьмерза, кагьвша Максимович.

Лилла мо сийна коартолий кха йисте сешар. Духха дийлар цу ийбе4а, гоига тІила дооаІача хІьаЬта зиза техіча коартолий гувиашта юкъе. Сентябрь бетта зиза теха коартолий кха бІаргловр — цецвала хІама да. Хьабакъхьо Григорий Максимовича цамбе гур. Кхоккха фуьу вІашаглетхача миссед хургІола йоккха 25 коартол яькъкар оаха ду гуна чура.

Ши-бІаь пентнера-м хинна а Іерьшаар яраш. — йоаІ Григорий Максимович ина да-цийна, къамаьла деш, тхо вІалла юке доапаш сечна.

Хьаьа доапа цу кхай истори дувцаргда вай Совхозе коартолаш чуьла йолаешше а кхай тІа в вена:

— Хьакхий фермашка оашош дІакхуьчьча коартолий отходех массеех тележка дІа аьха уллача участкс яьхІитар дех аз, — аьлар цо директорга.

Духха хьаЙайнача кхашкарча балхий саготдеи цІимхаргийра шафтна долий экологически продуктивность къьбокъаш йолча вахьІа директор воазта а венна верриге велавелар:

— Сен еза хьона уж, яша йохка-м аллап хьо уж? — аьина,

— ДІае воал со уж. — аьлар къаНача агронома цІенхаштга.

— Ай, сона-м мича дайнад ихъап яхай тІара чуьшпае а лекъарча-кхай тІа коартолий бурлаш дІаоаш, — яхаш содалалар директор.

Шоллагіа хьувкъам кхебе из гІертІара-м ховш вар директор, бакъда. дІадувча фуна ишша из атта хургвий хапар цун.

Лаьрхіа кийчьяь растюр чуйолча йоккхача цистерна ну бочу. а яьлка пхиЙтта минут йоаккхийташ уж бурилгаш дІае волавелар Григорий Максимович. Из берЙнга болх бе цхьа тракторист мара саг а шиЙна цуьнга.

Ишта дІаЙайнача коартолий кха дар тхона дайнар. Хіанз, октябрь бетта, чуьцлап латта хургьа уж, Григорий Максимовича яьххча тайпара. Ду 50 гектар хулача кхай тІара яьина 1000 тонн «къонъяь» коартолаш тоъаргьа ца совхоза ъьатІадоагІача шера шоашта дІае з боахамацка йохка-а. Наьсархошна «Белорусиина» коартолаш дІаоалгга. Іьхьа гуьнан делга могаданзар Григорий Максимовича. Духхэ дийнар, духхха хьийкар цо-м Мусайна коартолаш къонъеча, хІьата уж хсечча технологех лаьца. ТІехьхьара, сай балха, хетадаь ахоъ кинофильм а дахьыш наьсархошка хьоашалгІа воагІаргга со, аьлар Григорий Максимовича.

ДІаха йодача хана шоай райпоне коартолаш кхера цІенхаштга терКам тІабахийта лерхІача наьсархошта чоагІа накъаргда ший агронома говзал лакхьра сутара волча Мусас цигара дена керда хІама.

М. ЗАНГИЕВ.

СОМИЙ БЕШ ХУРГЪЯ ТУНДРАХ

«Из доярхІам баьб: нагаьа санна къилбаседехьарча биоценозаша (керрига садолала организмаш цкъана. — Ред.) деча пайдане гІулакхий коффициент лаххйича, вешта аьича къилбаседехьарча биоценозашка кхоачча кІезига мара йовлача мальха энергех пайда эцара коэффициент 2 процент лаккйича, мотгитгача Іаламо лургьыр хІанз тролически хьуна аур миссед дийна продукци...»

Массеех шу хьалхагІа из гипотеза хъакхайканьар Свердловскерча Уральски Іилмаи центрера экологе Института керте дуттача дидактика Станислав Шварца. АПН корреспондента Буторина Людмилас Іилмахочуьнга дийхад массеех хаттара жоп далар.

— Сено дагайохийтаЙ Хьона тахан фантастически хетаьлу болла товеннача тундра гипотеза? Іилмаи чура «кІай кІаьд» хьалбаза ларо? Практически лерхІар —Гьаьара Къилбаседе наха баха негагрибйолаш пергІатен хиннйтаро?

— Цо а вокхо я — шишше а. Тундра биологически продуктивность лаккъара теори (кІаьта из, белгалаш, ба а ба Іилмаи чура кІай кІаьд) кийчьыь долла тхо Гьаьарча Къилбаседен Іалдама йоал де дІоагІаш лохаш да. Дергигачу дунен лаьттах 15 процент гарга дІаІоаш тундрон хъуьтундрон. Арктикен Субарктикен йоккхачча диллача Бутт чиссед я. Кхетаде халд дай, уж Іальмате йоккхий мотгитгаш боахама оборота кхъоъзар мел боккхача доархІме да.

Тундра фаталънаш кхеларашт (уж хІанз а шерра даьржа да) — гІалат хиннад. Бакъдар яьча, дуьнен тайп-тайпара дийшафтна долий экологически продуктивность къьбокъаш йолча юкъарча сводкашка. тундрах пуль воарХІ. Дукхххачарна хет, Гьаьрча Къилбаседен «цудевоЙн» продуктивность хІдар температуращ лоха, ял: беттз Іа, лоаца шийна яхха хилар бахьан долаш да аьина. Цхьабакъда, тхона гучудаьлча начоь. климатически хьалаша новкъарле яц тундра хьайбайбаьшоьгІай дуьнен беркат аьсамдувлара. Дийнача системай продуктивность эттара хьалха тІалаттача мальха энерге дуьхьал тийша я. Цхьабакъда, ишшта хоша да, хьайбай - баьшоагІай сообществаш бе-белгІа ме дуй, цар цу энергех пайда дикагІа эцаш хилар. Маьлха энерги тІаозара доал дулургдаш тхога, цхьабаьнца сообществаш структурана теоретически доал тхога дулургда.

— Биологически продуктивность лакха йолаш тундра хургІолар бакъдеш йола факташ йиЙ Інлмахошка?

— Я. Аз ювшарап вай «тундрагин оазисаш» оалаш йола участкаш я. Цу тайпара цхьа оазис Іомаеш санционар. «Халыте» дІахьаьчча диццу хьона Полярни гомаи ганьпа арояьа ~ хаьт хилар. Бокъвал башка ъьу я шига корсама, Іарждакха, дийкха хенаш, комарий кІотаргаш а яГІаш. Цигарча баьшй арепашка вай «къъера широ-ташка боаккхачуьра дуккагІа йол якхха торо хулийтаргьир (хІара тегара тІара 129 центнера хІаччаниа). Цигара дуьнен цхьабаоаьнца шоай тайпара, къилбаседехьарчарех лаь.

Цу тайпара зазисаш йолаш цхьаьра а дог тешалу: Гаьнарча Къилбаседехьа тайпара Іомаеш биоценозаша, тайпара пригорт-ламаша геттара дика дІатарлаоаш, кхъметтел полярни оазисе ерриге бетташ ах бетташ шийна пхиЙтта яла а могаргдолаш.

Маьлха тайпара аппаратурица, чуьгара дохача мотгитгашца, транспортница ну дахъе шоай доалаьорча хи, тІарча флотаца а кийчьыь я «Хьар» яха стаЙонаш. ДагадехиЙтаргІа аьча, «Хьар» —Дуьнен Хьалхашца юкъера Биологически Программагіа (МБП) тохкамаш де лаьрхіача кхо бІаь эзар контрольни мотгитгех ца! (Полярни гомаи дегаьча тегара кІезигачарех ца! а).

— Бокъвала а, массеех дош олалаллар Іа Дунен халкъашта юкъерча Биологически Программамца юкъе институто дахъалларча къьнъеха.

— Дагадохийтаргда аз, ЮНЕСКО иннинативарІа чакхбаьккхача программа керттера дехкар — из да цун хьалхарча этапе Іьхьан биогеттан продуктивность къьастаелга. Тха ерригача лаборатореша (лесоведене, почвоведене, кхычар). шоашкара доагІаш дола дакъа лаьцад дунен халкъашта юкъе деча цу тохкамашта юкъе. Керттера дакъа а хинна программана юкъехкай тха «къилбаседехьара» тема я.

(АПН).

ХЬИНАР АЙДАЬ

Ййслагіча пятилетка хьоалагІа, хоадамбеш дола шу дикача толамашца чакхдиккхира шерра сценаластическех яхь а боаржаьна лекха хьоалагІа доахан чакхъьакхар кхоалагІа квартал Малгобекски района «Ингушскай» совхоза къьастаЙмохка. Иштта, ййс бетта йолаелга 6053 тонн доаха дезача паччахьалкхенга 6806 тонн йІаьт дехкар, шуна — планал совгІа 73 тонн, цкъаза свекла —4000 тонн, плав 1500 тонн болча.

...Уж хьокхамаш дІадахача цера нйс бетта дахьа хиннчарел ужкха лакхлаІа дІ. Хьашпарта ваЙ шура. ДІадахача шера нйс бетта яькхкхача 149 тонн дуьнгІа яькхкхаш пз. Хіьата ІІара колхозна Іаттагара ужх шера нйс бетта яькхкхар 9,4 процент дукхагІа и дІадахача шера йу ханна яькхха хинначул.

Доярнашта юкъе яьржача яьке эалхха я Ленина ордена кавалер йоа-г комиссаре — Картоева Аня. Ужх шера планагІа хІара хкоабача Іаттагара 1700 килограмм молоко оаш ханнаЬ, нйс бетта 2832 килограмм шура яькхкхаш цо. Шуна яькхара ййслагіча пятилетка план хоаначу а из дукха за я из йттлагіча пятилетка чотах доккх бешбоаз.

Цуа дукха Чечнайчаи доярка, чемпионкаг Пашкоева Нина а. Ййс бетта хІара кхоабача Іаттагара дукха хІама ша цаьа 3000 хилограмм шура яькхкхаЙ цо. Хіьата ІІадахача шера ййслагіча кварталаш дІадахача яьхкхаш из шерен дика хьокхамаш лаьха ирларах дукха ха йолаелга Іанка правительственни соогІат - Къаьстгома Цієча Баьбрехан ордена сенар Пашкоева Нинайна.

Дика толамаш доахаш хьабоагІа ер шу доладелнача хьалхарча дийнахь деиа хьайбаш леладераш Картоева Дина, Евлоева Лийзан, Коригова Зинаида, Картоева Аня, Хьамад, Энгиноева Изнятка, Алерова Хьасан, Чернышова Антонина, Яндиева Рахьмат, кхыбарш.

1972—73 ш. ш. Іан замалаьха хьайбай продукци алсамъьккхара яьржача Ерригасожни социалистически яхь якъе а бетта дика къьастгома толамаш дахарах лаьхе ирларах яьхача хьайбаш леладераша партеп правительстван органа, мехкарша, мах боля совгІаташ делар.

— Лаьха хьокхамаш доахаш къьаьет совхозо кхашка трактористаша Чергоев Заема, Бйрханоев Хьусена, Гандалоев Арсана, Елоев Хасмагомеда, Хамхоев, Корнгов Султана, Шовй балха нормаш тІехьажаьна на еш цкъа шу дІадахийтаР даР. Дика тІаьлоаман лоттабаьн хилара масса хана дика болх бешбоаз пІена ухъа шу тракторнсташа делаю техника а.

Сий а деш цІерара йоах совхозна коллективе комбайнерий Гетогаев Хьажбикара, Джарбоев, Умаров Нурдин, Дзугбекоевгіар Микаилен Хьусенен, Долоев Умаггара, кхычар, Гаьрсек дуккагІоачча комбайнераша ялат чуьнара шишша норма ккоачаьнъьий ух шера, хІьата Гетогажеп Хьажбикар иттлагіча пятилетка чотах болх бешбоаз.

Хіанз яьжжйагІ чуьнаш бе совхоза механизатораш. Ворхі бІаь гектара тІара ну а ена эзар тонн паччахьалкхенга ехкай из культура.

Ух сахьаьте совхоза яхаш леладераша хьалхажа латта керттера дожлаш ца, хьажйаш, цекара свекла, бІаьлаларан лоашча хина ну а ййна, дикагІйолча агротехнически хана гураьха" юх культурнаш дІаййца яхар, заба йаьтта яхар.

Кастта яьлбеш Іан замалаьха чуьсолаш деза ца хьатІакхочаргьа. Хіьата хьайбаш леладераш гаргарах, дика йаргьочча лекхарет цаІ хьайбаннча кийчьо ер ца. Из кехар кхоачашдеш хІанаЬе дукха даьл совхозе. ДІадахача шера Іаланца хиннчуьр дукха дукхагІа долаелга дІадахача шера ййсл

СРЕДНИ АЗЕ ЭГГАРА ХЬАЛХАРА

Кхо сахьат доаллаш Ташкентера Москве яха арайоал «ИЛ-62». Цу хинналца се вагIаш дагабоха хьежар со 50 шу совгIа ха хьалхагIа цу оагIорахьа 52 дийнахь баьнк.

Баьква, кхыметел уйланца а хала да ах бIаь шу хьалхагIарца цу бирсача шераша — граждански тIема, саготовкий, кхела ну шераша тIаваха. Ташкентски университета дарвинизмаи генетикин кафедра заведующе профессор Илларин Райковас совгIата денна ихьа сурт уллакхашка. Сурта тIара туш бIа ихьан дунен тIа уж дIабига кийча болча цароош хьалхашка, Пашхьаш хетарехь тIатохкаш бекха кийнаш йолаш бола дукхха нах. ТIехьхьарча мугIара юкъера бIаргагIу шийсеннача, яьнна мож а йолаш волча хьонахчун белажа тIехьшкара хьакъедаш, сахьх яьлча санна латта кхоа цхьа кхалсар. Из и шиI коллегашта, Средни Азе эггара хьалхарча университете преподавателаш профессорашна хургбарашта юкъе латта ТашкентагIа цу оагIорахьа 52 дийнахь баьнк.

Баьква, кхыметел уйланца а хала да ах бIаь шу хьалхагIарца цу бирсача шераша — граждански тIема, саготовкий, кхела ну шераша тIаваха. Ташкентски университета дарвинизмаи генетикин кафедра заведующе профессор Илларин Райковас совгIата денна ихьа сурт уллакхашка. Сурта тIара туш бIа ихьан дунен тIа уж дIабига кийча болча царо